

Szerettem volna kiugrani az ágyból, kirohanni hozzájuk és könyörögni, hogy ne is beszéljenek ilyenekről. Még rágondolni is borzasztó! . . . Az én bátyám lopni akar . . .

Úgy éreztem, forog velem az ágy és minden megsemmisül körülöttem. Istenem, mi van itt? Nagy nyomorúságunkat még ilyen szerencsétlenséggel is tetézni akarod? Honnan lehetne pénzt szerezni a bátyámnak, hogy tudjon eszimat venni? Én eljárnék mezitláb is, nem bánám, ha csúfolódnak a gyerekek, csak a bátyám ne menjen lopni. . .

— Ennek nem szabad megtörténni — ebben az elhatározásban kristályosodott ki bennem az utolsó percek sok zürzavaros benyomása.

Agyamban tépetten zavarták egymást a gondolatok. Mit csináljak? Mit lehet csinálni? Szólok az anyámnak. Nem, ez nem jó. Ezen még csak jobban összevesznének és nekem olyan rossz, mikor szavakkal tépik egymást. És hátha... Ezt a lehetőséget magamnak is alig akartam fölvetni. Hátha az anyám is beleegyezik? Hiszen ő is szeretne kimenekülni ebből a feneketlen nyomorúságból... Mi lesz akkor?

— Nem, ő nem egyezne bele — nyugtattam meg magam. — Anyám jó. De mégse szólok neki. Hogy ne veszekedjenek...

Azután arra gondoltam, hogy holnap beszélék Füleki bácsival. Megmondom neki, hogy nagy bűn az amit csinálni akarnak. Hogy én őt mindig jó embernek ismertem és a jó emberek ilyen nem tesznek. Mit mondhat erre Füleki bácsi? Talán azt, hogy ne törődjek a nagyok dolgával. Biztosan szól majd a bátyámnak és az megver. Még soha nem ütött meg, de azért biztosan megver.

Legjobb lesz, ha nem Füleki bácsinak szó'ck, hanem neki. Elmondom neki mindezt. Még most, ha visszajön.

Darvas József

Irak

A világpolitikai események zürzavarához az utóbbi napokban egy kis hír csatlakozott. Irak uralkodója hirtelen meghalt és ezzel az eseménnyel egyidőben az ottani angol konzült meggyilkolták. Ez a kis hír a napilapok más, hasábos cikkei mögé elbujtatva jelent meg, igazolva azt, hogy a világtörténelem harcainak igazi indító-okait az abban érdekeltek mindig elhomályosítani, elmázolni igyekeznek.

Irak, ez a nyersolajban elég gazdag és Európa népeinek sorsára nézve nagy jelentőségű ország, a világháború befejezte óta nyilvánosan alig szerepelt. Pedig a háború előtti Drang nach Osten szelleme nem tűnt el. Ellenkezőleg. A motorizált hadsereg korszakában még erősebben, még véresebben él, mint azelőtt. A mese még ma is él, még bűbájosabb, esábitóbb, misztikusabb, mint valaha és Harun Al Rasid ezeregyébeli városára, Bagdadra úgy tekintenek a nagyhatalmak iparmágnásai és hadvezérei, mint az erő, a nyersanyag kifogyhatatlan kútjára.

Bagdad az Indiába vezető szárazföldi út kulcsa. Egy olyan föld-

rész kapuját zárja, amely földrész lehetővé tette az angol arisztokráciának, hogy a világvagyon egynegyede az ő kezébe csorogjon. Az út európai vége a Dunamedencében van. Innen a Duna, Morava, Nisava és a Marica völgyében Sztambulig vezet, ahol az anatóliai-bagdadi vasútvonal kezdődik. Van ugyan még egy út. Ez a Pamír fensíkon megy keresztül, de ez Oroszország hirtokában van. Ezzel a mai Európa már nem számolhat.

Aki tengeren akarja Indiát megközelíteni, annak keresztül kell verekednie magát Gibraltáron, Szuezon és Ádenen, vagy pedig Távolkeletről jövet Szingapuron, ami pedig nehéz feladat, mert az angol flotta nagyon erős, legerősebb a világon. Érthető volt a németek nagy buzgalma, amikor az Alep—Bagdad—Bazra-i vasútvonal építéséhez fogtak 1903-ban. Akkor még Mezopotámia, a mai Irak, Törökország gyarmata volt. A 2.400 kilométerre tervezett vasútvonal nem készülhetett el. Az építkezések óriási akadályokba ütköztek, kü-

főnösen a nyersolajban gazdag részeken. Ez a vidék az Anglo-Per-sian olajtröszt kezében volt és az ebből kifolyó vitás kérdések el-döntését inkább a háborúra bízták.

Ez a vasútvonal egyik főrugója volt az angol és német imperia-lizmus összeütközésének. A német kereskedelem gyorsabban fejlődött az angol gyarmatokon, mint az angol és amikor már a védvámok sem segítettek, jött a világháború, hogy a veszedelmessé vált német versenyt megsemmisítse. A győztes Anglia elvette Németországtól összes gyarmatait s a német tengeri flotta megsemmisült. A kapzsi lordok azt hitték, hogy végső csapást mértek legnagyobb ellenfelükre. De tévedtek. Ma alighanem épp olyan fejtörést okoz nekik a német előretörés, mint röviddel a háború előtt.

Az elkövetkező háborúban a félmillió lakosú Bagdadnak nagy szerepe lesz. Ezért is igyekeznek az angolok minél alaposabban megerősíteni a várost. Ha a térképre nézünk, azonnal láthatjuk, hogy Bagdad mily előnyös helyzetet foglal el. Központi fekvésénél fogva Európa és India szárazföldi forgalmának legrövidebb útja Bagdadon vezet keresztül. Ezenkívül ez a város uralja a Tigris és Eufratesz között elterülő ősrégi búzatermő vidéket, az emberi kultúra bölcsőjét. Ezen a mesterségesen öntözött területen a munka szervezete és teh-nikája vezetett az első kultúra, a társadalmi tagozódás, az államszer-vezet, a város-élet kialakulására. Korai virágzása után ez a föld második fénykorát a bagdadi kalifátus idején élte. Azóta lassan minden elpusztul. A Krisztus előtt 1200—1000 körül épített csatorna-hálózatot a török birodalom nemtörődomsége tönkretette. Az ősrégi csatornák rendbehozása új éléskamrát nyújthatna a föld népeinek, de erről a kérdésről ma beszélni sem lehet, hisz a kiszáradt és pusztasággá változott hatalmas kiterjedésű területre, amely Bagdad előtt terül el, hadászati szempontból nagy szüksége van az angol lordoknak. Ez a pusztaság, a nomádok tanyája, járhatatlanságával nagy nehézséget gördít a támadó elé. A harcos benszülöttek, angol fegyverrel és pénzzel védik ezt a területet.

Bagdad város fekvése az ország légvédelmére nézve a legideáli-sabb. A török határ 450, a szíriai 350 kilométerre van és ugyanilyen távolságra fekszik Arábia határa is. Ez lehetővé teszi a bagdadi repülőrajnak, hogy a határokat gyorsan elérje és a támadást ki-védje. Ezért építették ki itt az angolok egyik alaposan felszerelt katonai és légi telepüket. Feladatuk feltartóztatni a pusztában előre-nyomuló ellenséget, ahol a csapatok ellátása amúgy is nagy nehéz-ségekre ütközik.

A város hadászati és gazdasági fontosságát még emelik a tőle nem messze fekvő, nagyjelentőségű olajmezők. Ennek jelentőségét külön nem kell megvilágítani, hisz napról-napra hallani a petróleum nagyfontosságú szerepéről. Itt csak egy pár számadatot közlünk:

A világ naftafogyasztása 1938-ban 249 millió tonna volt. Ebből Anglia 12 millió, Franciaország 7 millió, Németország 7 millió és Olaszország 3 millió tonnát fogyasztott. Háború esetén ennek a számnak a felsorolt államoknál 70—75 millió tonnát kell kitennie, azaz két és félszer annyit, mint 1938-ban. Az eljövendő háborúban az olaj fogja játszani a legnagyobb szerepet.

Az angol birodalomnak a Földközi tengeren állomásozó jelentős flottaegységét látják el hajtóerővel a messzuli petróleumforrások. A naftát Mosszából többszáz kilométeres csővezetéken szállítják Palesztinán és Szírián keresztül a tenperpartra. A palesztinai zavargások idején az arabok több helyen megrongálták a petroleum-csővezetékét. És ezt nem csupán az angolok elleni elkeseredésükből, vagy bosszúból tették. Emögött egy, a földközi-tengeri uralomra törő nagyhatalom állt. A csőveknek szétrombolása, vagy birtokbavétele nagyban elősegíti a Földközi-tenger és az arab világ feletti uralom megszerzését, ezeken keresztül pedig India meghódítását.

Irak angol fennhatóság alatt álló királyság. Területe 500 ezer négyzetkilométer, körülbelül 4 millió lakossal. Terményei: petróleum (a világtermelésben a nyolcadik helyen áll), datolya, rizs, búza, gyapot. Állatkivitele és jelentős szőlőipara van. Az ország három közigazgatási egységre: Bazra, Bagdad és Mosszul kerületekre oszlik. A két előbbi kerületre Anglia 1919-ben kapott mandátumot. A mosszuli kerületért majdnem hajbakaptak a győztes nagyhatalmak. A világháborúból vesztes félként kikerülő Törökországon keresztül a francia imperializmus szeretett volna befolyást szerezni Mosszulra. (Görög-török háború, melyben Törökországot a franciák, a görögöket pedig az angolok támogatták.) Az USA szintén részt kért a mosszuli forrásokból és követelését az ő védnöksége alatt felállítandó Örményországon keresztül akarta érvényre juttatni. Végül is azonban ez is, mint oly sok más kővér falat az angoloknak jutott és 1920-ban a szanrémói egyezményben Mosszulra is megkapták a mandátumot.

Az ország 1932-ben önállóságot nyer, felveszik a Népszövetségbe, de Anglia továbbra is feuntartja a gyámságot. Az angol befolyást nem tudta gyengíteni az 1936/37-ben uralmon levő angolelleses katonai diktatúra sem. Sőt, ennek bukása után még erősödik. Az általános politikai irányzat azonban — épügy, mint az egész arab világban — angolelleses.

A mohamedánok öntudatosodása Irak népét is bevonja a mindinkább erősödő angolelleses áramlatba. Eddig a keleti műveltség mély vallásos beagyazottsága hátráltatta a nemzeti öntudat kifejlődését. Hiányzott az erősütemű polgárosulás, amely az európai országokban a nemzeti törekvés és uralmi akarat egyik főeleme volt.

Törökországban, az arab világban (üdetartozik Irak is), Perzsiában, Indiában, Kínában, Sziámban, Afganisztánban a nacionalizmus a tőkés termelési rendszer bevezetésével, európai hatás alatt bontakozik ki. A keleti világ nemzeti öntudatra ébredésének a szocialista termelési rendszerű Oroszország szab csak más irányt, amennyiben itt a tőkés termelési rendszert, mint fejlődési fokot átugorva, a nemzeti öntudatot a szocializmus keretei között építik ki.

Nagy fontossága van a négyhatalmi, u. n. szadabati szerződésnek, melyet Irak kötött a mohamedán blokkal, azaz Perziával, Afganisztánnal és Törökországgal az angol befolyás ellensúlyozására. Ez a blokk jóbarátságban van a Szovjetunióval és hatásköre Egyiptomtól Indiáig terjed. Az új alakulat, amelyhez a többi mohamedán államok csatlakozása is várható, kihat India mohamedán világára és

a Szinkjang-Szovjet védőszárnya alatt kialakuló Jugursztán Turk-birodalomra is.

Weygand francia tábornoknak nemrégiben tett törökországi látogatása alkalmával felvetődött a kisázsiai blokk és a még meglévő Balkán-Antánt közeledésének kérdése. Ha ez sikerülne, a mintegy 90 milliós tömb minden bizonnyal sokkal nagyobb akadályt gördítene a Drang nach Osten elé, mint a világháború kitörése előtt fennálló szövetségi rendszer, amikor is Szerbia és Románia ellenállásán kívül ez a törekvés más akadályba nem ütközött.

Szakács Gábor

Világszemle

Április 27.-én Hitler két nagyjelentőségű szerződést bontott fel: 1. az angol-német flottaegyezményt, és 2. a német-lengyel megnemtámadási szerződés. Ezzel olyan diplomáciai harcot indított meg, mely a világeseményeknek egészen új irányt szab.

Chamberlain eddigi benemavatkozási politikájával, kétoldali tárgyalásokkal, Münchennel a tengelyállamokat folytonos engedményekkel akarta jóllaktatni, az engedmények tervszerű adagolásával a hódító törekvéseket nyugatról kelet felé szerette volna levezetni és végül: Berlinnek és Rómának külön-külön adott konckokkal érdekelletéteket igyekezett támasztani a tengelyszövetségben, hogy a fasiszta együttműködést megbontsa. Azonban éppen az ellenkezőjét érte el: 1. a támadó hatalmak hódítási étvágya még jobban megnövekedett, 2. a keleti terjeszkedéssel megerősödött diktatúrák felgyülemlett erői Nyugatot fenyegetik és 3. a tengelyszövetség a nemrégiben megkötött német—olasz katonai szerződéssel egységesebb mint valaha.

A benemavatkozási rendszernek védekezési rendszerré alakulása Chamberlainék politikai vonalának első, érezhető törését jelenti. London kénytelen volt a megváltozott helyzetnek megfelelően — felvonultatni újjáalakított védelmi erőit. Első lépés az általános védkötelezettség bevezetése volt. Ezzel párhuzamosan védepolitikájának hálózatát egész Európára kiterjeszti. Egymást követik világrészünk fővárosaiban az angol diplomaták és csakhamar vasgyűrű fogja körül a totális hatalmakat. Az angol-lengyel, -román, -török és -görög egyezmények jelzik egyes államásait ennek a munkának, a védelmi politika további kiszélesítését pedig az angol—szovjet tárgyalások mutatják.

A fasiszta államok természetesen mindent megtesznek a védőv kiépítésének megghiúsítására. Különösen a német diplomácia tesz nagy erőfeszítéseket, hogy a szovjet—angol tárgyalásokat megakadályozza. A fasiszta hatalmak és az úgynevezett nyugati demokráciák azon versengenek, hogy a Szovjet erejét valamilyen módon lekössék. A német külpolitika Moszkvával szemben gyökeresen megváltoztatta eddigi álláspontját. Megszüntek a Szovjet-ellenes támadások, a szokásos lekicsinylő nyilatkozatok a Vörös Hadseregről, orosz belső bajok, válságok emlegetése stb. Sőt, amikor az angol—szovjet tárgyalások folyamán az oroszok Angliától